

EVROPEJSKI

IDEOLOGIJA, IDENTITETA IN SOCIALISTIČNA UMETNOST V NOVI EVROPI

MARIBOR, ZAGREB,
SOFIJA, TIRANA, PIRAN,
GDAŃSK, BEOGRAD

OKTOBER 2014 – MAREC 2017

Kako razumemo spomenike socialističnega obdobja danes; kaj lahko z njimi počnemo; in zakaj jih tako radi sovražimo? *Naši heroji* so povezali galerije, muzeje, raziskovalne institute, nevladne organizacije in plesno skupino iz Srednje in JV Evrope v skupnem, mednarodnem projektu o (še vedno) kontroverzni zapuščini monumentalne umetnosti iz obdobja socializma z namenom, da bi poiskali možne odgovore. Projekt je podprla Evropska unija v okviru programa Kreativna Evropa.

3 razstave,
12 intervencij v javnem prostoru,
5 mednarodnih konferenc,
1 sodobna plesna predstava,
delavnice, predavanja in še več.

PARTNERJI:

UGM Umetnostna
galerija Maribor
Slovenija

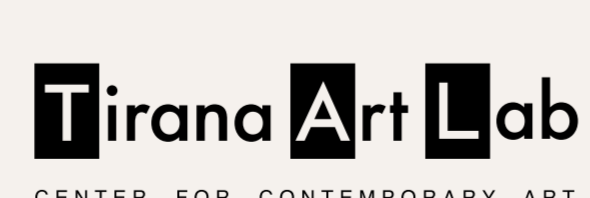
[BLOK] [BLOK]
Hrvaška

Inštitut za etnologijo
in folkloristiko
ter Etnografski muzej Bolgarske akademije znanosti
Bolgaria

Univerza na Primorskem
Slovenija

Tirana Art Lab
Albanija

Laznia Centre for
Contemporary Art
Poljska

Muzej zgodovine
Jugoslavije
Srbija

Center plesa
Slovenija

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

MEDNARODNA KONFERENCA I.
MARIBOR, MAREC 2015

UMETNOST, KI SPREMINJA SVET: KULTURA, POLITIKA, IDENTITETA

PREDAVATELJI

Ervin Hladnik Milharčič (SLO)
Miško Šuvaković (SRB)
Jasmina Cibic (SLO/VB)
Stefanos Tsvopoulos (GR)
Maja Čirić (SRB)
Luiza Margan (HR/AT)
Curatorial team BLOK/
Vesna Vuković (HR)
Agnieszka Kulazinska (PL)
Romeo Kodra (AL)
Svetla Kazalarska (BG)
Tihana Pupovac (HR)
Nikola Dedić (SRB)
Milanka Todić (SRB)
Katarina Mohar (SLO)
Marina Katalenić (SLO)
Nikolai Vukov (BG)
Borut Klabjan (SLO)
Andrej Preložnik (SLO)
Katja Hrobat Virloget (SLO)
Neža Čebtron Lipovec (SLO)

ORGANIZATORKI

Katja Hrobat Virloget
& Simona Vidmar

PRODUCENT

Univerza na Primorskem

Politične in ideološke sile v veliki meri sooblikujejo našo kulturo in identiteto. Toda, ali lahko umetnost udari nazaj in spremeni ustaljen potek zgodovine v nastajanju? Ogledali smo si umetniške prakse, preizprašali kuratorske pristope in iskali odgovore na stičišču teorije in prakse.

Luiza Margan, Iz oči v oči s svobodo, 2014, intervencija v javnem prostoru (foto: Markus Krottendorfer)

Ervin Hladnik Milharčič (foto: Arhiv UGM)

»Mnogo umetnikov je pričelo na različnih področjih proučevati preteklost ideoloških in zgodovinskih modelov, da bi preizprašali zgodovino in politiko našega časa.«

— JASMINA CIBIC *umetnica*

Miško Šuvaković (foto: Arhiv UGM)

»Kaj je ideologija? Ideologija je manipulacija človekove zavesti v odnosu do stvarnosti; a pomembneje za nas je, da je ideologija način gradnje podob stvarnosti, ki jih dojemamo kot stvarnost.«

— MIŠKO ŠUVAKOVIĆ *profesor, kritik in kustos*

»Obstajajo trenutki, ko se ideologija, vklesana v kamen, spreobrne in izkaže kot dobra šala. Za sile manipulacije je to veličasten trenutek. Trenutek, ko se nahajaš na mestu velike tragedije in se ti na obrazu zariše nasmeh.«

— ERVIN HLADNIK MILHARČIČ *politični novinar*

International conference Art that Changes the World: Culture, Politics, Identity (foto: Arhiv UGM)

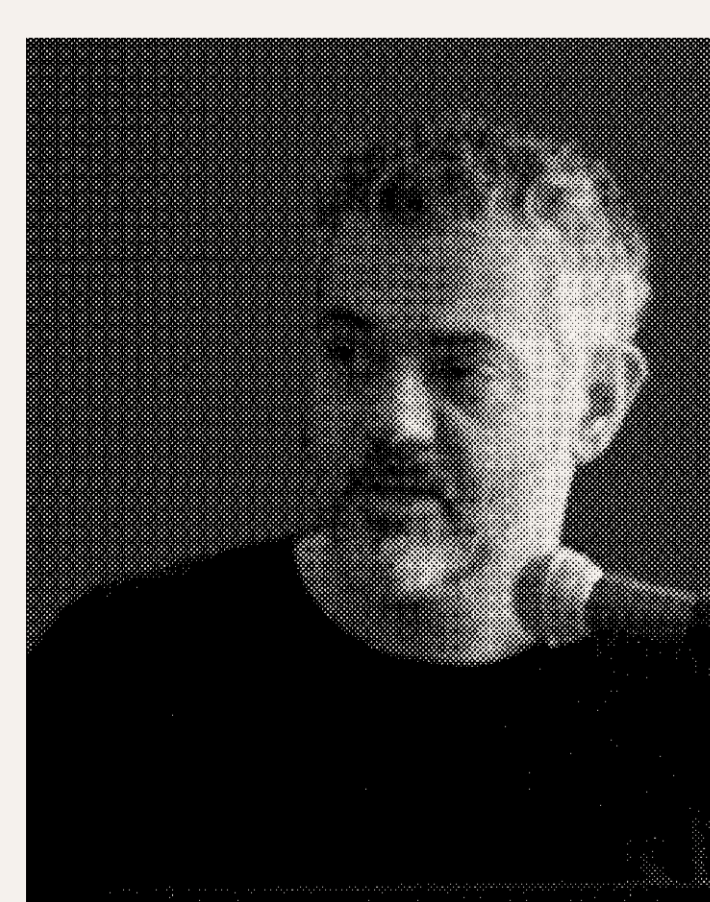
Maja Čirić (foto: Arhiv UGM)

»Če parafraziramo (Maxa) Horkheimerja, bi dejali: kdorkoli se ni pripravljen pogovarjati o kapitalizmu, naj prav tako ne govori o socialističnem realizmu.«

— BLOK *kuratorski kolektiv*

»Dejstvo, da imamo še vedno radi heroje preteklosti, pomeni, da nismo zaključili s preteklostjo. Pomeni, da preteklost nosi nekaj, kar potrebujemo.«

— MAJA ČIRIĆ *umetnostna zgodovinarica, kritičarka in kustosinja*

Stefanos Tsvopoulos (foto: Arhiv UGM)

Nikola Dedić (foto: Arhiv UGM)

»Arhivski predmeti sestojijo iz dveh diametralno nasprotnih navpi – narave estetike in manipulacije na eni strani ter narave varuhov zgodovine in stvarnosti na drugi.«

— STEFANOS TSIVOPOULOS *umetnik*

»Zame socialistični realizem ni prelom z modernizmom, je prej epizoda v obširni utopični naraciji o modernosti in o viziji načinov, kako lahko umetnost spremeni družbo.«

— NIKOLA DEDIĆ *umetnostni zgodovinar*

Skupinska fotografija s konference (foto: Arhiv UGM)

MEDNARODNA RAZSTAVA
MARIBOR, MAREC-AVGUST 2015

NAŠI HEROJI – SOCIALISTIČNI REALIZEM REVIDIRAN, PRIMER: EX-JUGOSLAVIJA

UMETNIKI

Antun Augustinčić (HR)
Vojin Bakić (HR)
Jasmina Cibic (SLO)
Lojze Dolinar (SLO)
Igor Grubić (HR)
Boža Ilić (SRB)
Sanja Iveković (HR)
Boris Kalin (SLO)
Zdenko Kalin (SLO)
Nikola Kečanin (HR)
Anton Gojmir Kos (SLO)
Tone Kralj (SLO)
Frano Kršinić (HR)
Siniša Labrović (HR)
Luiza Margan (HR)
Dalibor Martinis (HR)
Vinko Matković (HR)
Ivan Meštrović (HR)
Ivan Mirković (HR)
Slavko Pengov (SLO)
Tadej Pogačar (SLO)
Arjan Pregl (SLO)
Karel Putrih (SLO)
Vanja Radauš (HR)
Radeta Stanković (SRB)
Sreten Stojanović (SRB)

KUSTOSA

Simona Vidmar
& Miško Šuvaković

PRODUCENT

Umetnostna galerija Maribor

Walter Benjamin je zapisal, »da je vsak spomenik kulture hkrati tudi spomenik barbarstva«, ki ga moramo razumeti kot »orodje vladajočih«.

Razstava Naši heroji (foto: Damjan Švarc)

Socialistični realizem je označen kot doktrinalna umetnost v službi partije, kot eklektična in akademska umetniška formacija, nazadnjaška, anti-avantgarndna struja in kot umetnost prazne ilustrativnosti in lažne patetike.

Razmeroma slabo znano obdobje socialističnega realizma na območju nekdanje Jugoslavije je bil čas velikopoteznih naročil in nebrzdane socialistične ikonografije, obdobje herojske vznesenosti in monumentalne propagande.

Mogočne spomeniške skulpture, herojski murali in velikanska platna socialističnega realizma so pristali na smetišču zgodovine.

Razstava *Naši heroji* vstopa na kontroveržno področje socialistične herojske umetnosti, da bi prepoznali in izpostavili tiste junake, ki so monumentalno umetnosti pripeljali do svojega vrhunca.

Plakat za razstavo Naši heroji: socialistični realizem revidiran, primer: ex-Jugoslavija (oblikovanje: Ajdin Bašić)

Vojin Bakić, Spomenik Stjepanu Filipoviću, 1953-60, Valjevo, Srbija (foto: Jure Kirbiš)

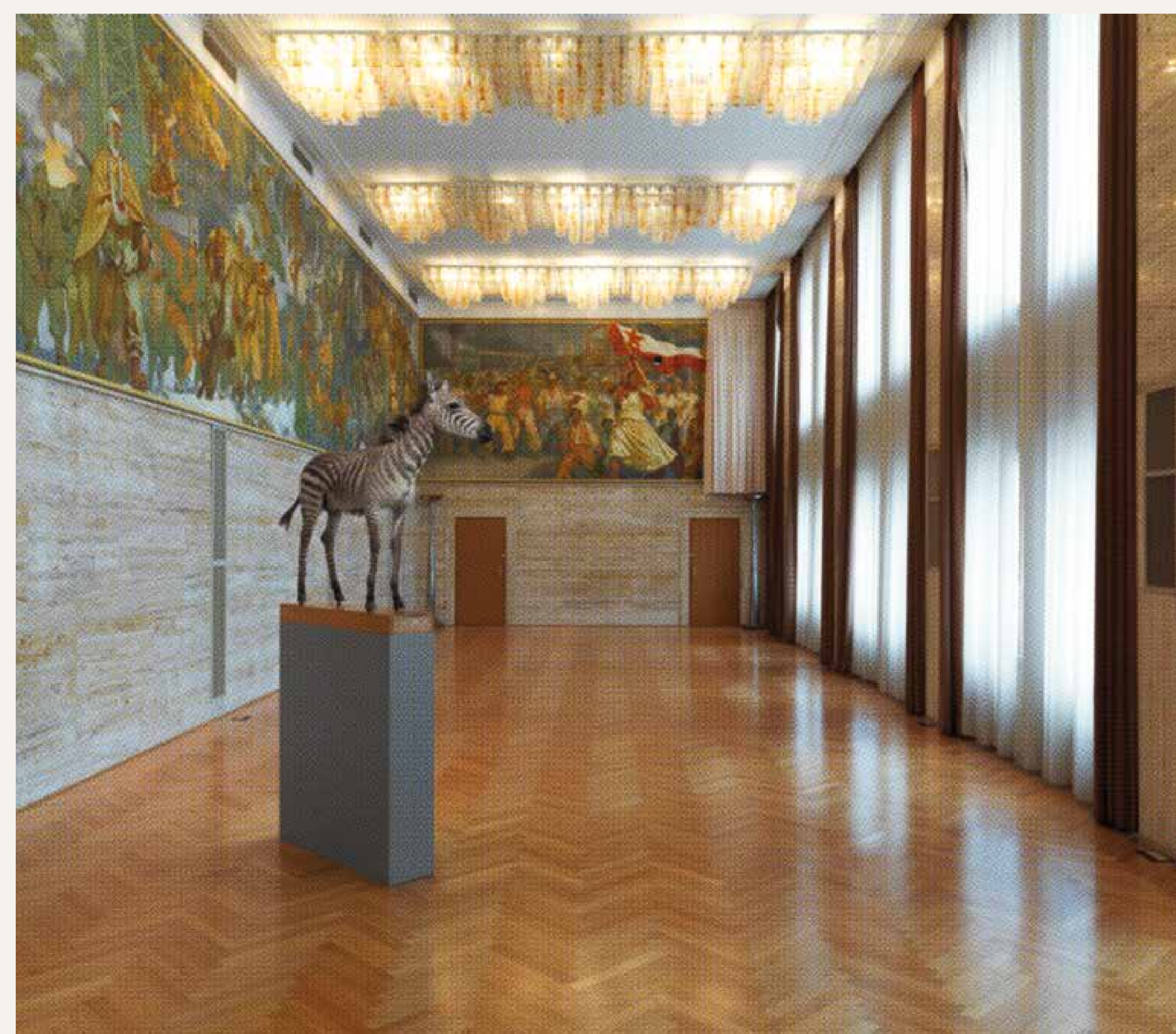
Igor Grubić, Rutice & spomeniki, 2008, intervencija v javnem prostoru

Antun Augustinčić, Spomenik borcem Rdeče armade, 1945-47, Batina, Hrvatska (foto: Darko Bavoljak)

Radeta Stanković, Spomenik obalnemu delavcu, 1954, Beograd, Srbija (foto: Darko Bavoljak)

Jasmina Cibic, Framing the Space, produkcijski kader, 2012, enokanalni HD video, 10 min 45 sec

Radeta Stanković, Grobnica osvoboditeljem Beograda, 1954, Beograd, Srbija

»Pomembna razstava o obdobju, ki potrebuje več političnega znanja o lastni zgodovini.«

— IZ KNJIGE VTISOV UGM

Zanima nas, do kam je segel revolucionarni romanticizem, iz česa in od kod je črpal svoj navdih in kako se je izpel.

Vpeljali smo refleksije, inscenacije, akcije in intervencije sodobnih umetnikov mlajše generacije, da bi se lahko odmaknili od spomenikov propadlih revolucij in se ozrli za novimi umetniškimi utopijami in sodobnim strukturiranjem spomina.

Če povzamemo Deleuza in Guattarija: »Spomenik ne komemorira preteklosti, temveč deluje kot skupek občutij, ki svojo ohranitev dolgujejo le sama sebi.«

INTERVENCIJA V JAVNEM PROSTORU
ZAGREB, MAJ 2015

OSVOBODITEV ZAGREBA

ZAPISI ZA REKONSTRUKCIJO

UMETNIKA

Goran Sergej Pristaš
& Mila Pavićević

V SODELOVANJU

s študenti magistrskega študija
Akademije dramskih umetnosti
v Zagrebu (Dario Belić, Nikola
Šerventić, Dino Šertović, Ino Zeljak)

KURATORKE

Ana Kutleša, Vesna Vuković,
Ivana Hanaček

PRODUCENT

[BLOK] v sodelovanju z
Akademijo dramskih umetnosti,
Univerze v Zagrebu

Desetdnevna intervencija v mestno tkivo kot poklon 70. obletnici osvoboditve Zagreba. Cilj intervencije je bila razprava o možnostih postavitve simbolnega spomenika osvobodilnemu boju.

Osvoboditev Zagreba © Muzej mesta Zagreb

Intervencija je bila rezultat raziskovalnega procesa, ki je potekal na umetniški delavnici s študenti Akademije dramskih umetnosti v Zagrebu. Študenti fotografije in filma so se povezali z zgodovinarji in aktivisti.

Pot osvobodilne vojske so uprizorili kot nekajdnevni performans v javnem prostoru, ki se je odvijal v dneh okoli 8. maja. Potek poti so rekonstruirali na podlagi arhivskih posnetkov, označenih s trakovi in ponovno posnetih v javni umetniški akciji.

Arhivski posnetki praznovanja Dneva osvoboditve so postavili ob bok sodobnim posnetkom istih lokacij, s čimer je nastala serija fotokolažev.

Nastale fotokolaže so razstavili v zapuščeni trgovini na eni od glavnih ulic v Zagrebu, ki je bila pomembna lokacija v času dogodkov okoli Dneva osvoboditve.

Otvoritev razstave (foto: Damir Žižić)

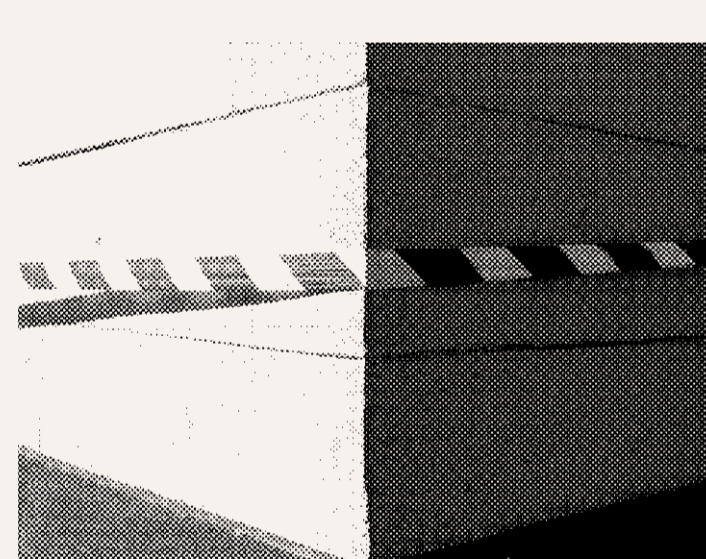
Otvoritev razstave (foto: Damir Žižić)

Mapiranje mesta (foto: MA študenti)

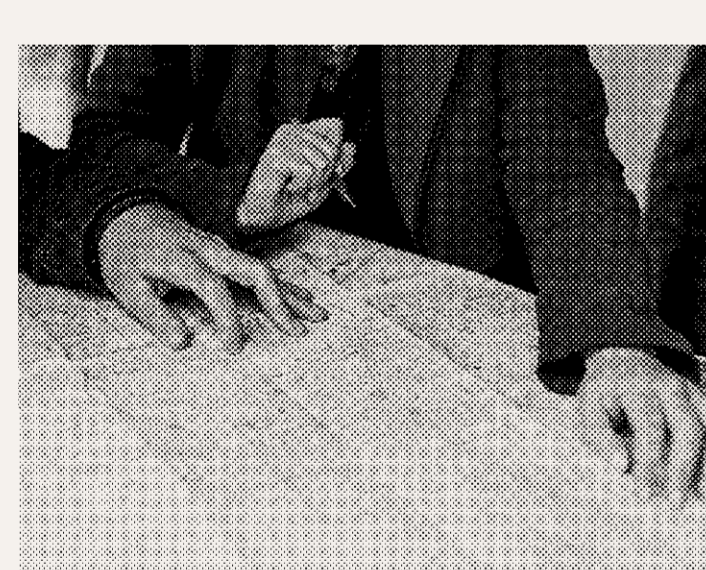
Otvoritev razstave (foto: Damir Žižić)

Mapiranje mesta (foto: MA študenti)

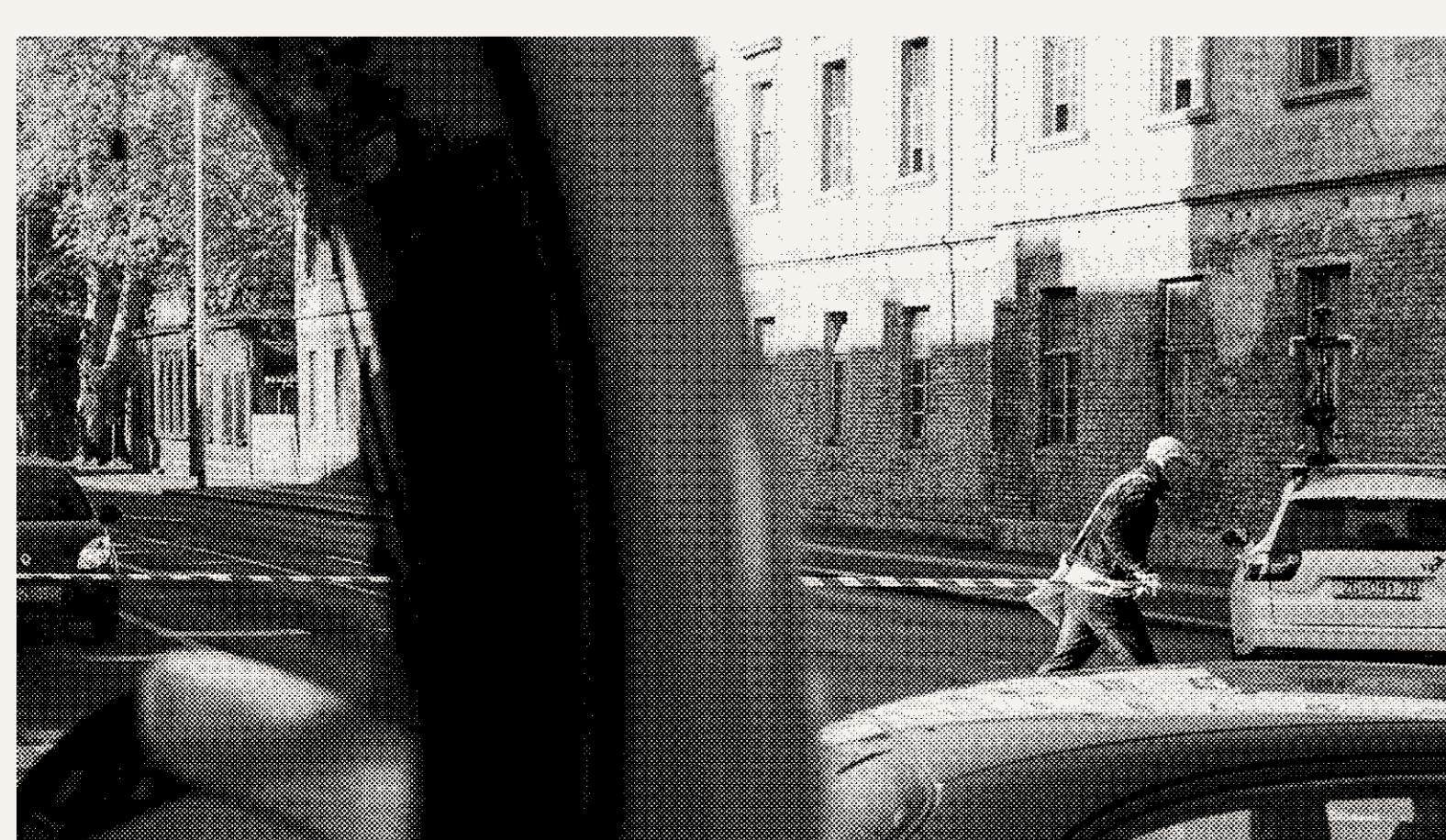
Otvoritev razstave (foto: Damir Žižić)

Delavnica (foto: MA študenti)

Mapiranje mesta (foto: MA študenti)

Mapiranje mesta (foto: MA študenti)

Osvoboditev Zagreba © Muzej mesta Zagreb

Intervencija je v sosesko vpeljala novo dinamiko ter izpostavila preobrazbeno moč urbanih procesov in potencial zapuščenih in propadajočih prostorov.

Otvoritev razstave (foto: Damir Žižić)

MEDNARODNA KONFERENCA II.

ZAGREB, NOVEMBER 2015

SOCIALISTIČNI SPOMENIKI
IN MODERNIZEM

PREDAVATELJI

Rachel Aumiller (ZDA)
Tomislav Augustinčić (HR)
Owen Hatherley (VB)
Aneta Vasileva, Emilia Kaleva (BG)
Vladimir Kulić (SRB/ZDA)
Agata Pyzik (PL)
Romeo Kodra (AL)
Goran Janev (MK)
Iva Grubiša (HR)
Milan Rakita (SRB)

ORGANIZATORICI

Lana Lovrenčić & Tihana Pupovac

PRODUCENT

[BLOK]

»Če je bilo rušenje spomenikov Rdeči armadi naravna reakcija na leta zatiranja, v katerem trenutku je potem postalo orodje manipulacije v sodobnem dogajanju, pogosto kot rezultat kapitalistične tranzicije, privatizacije? Kakšno vlogo je pri tem igral običajni nacionalizem, ki je skoraj povsod vzniknil po padcu komunizma?«

— AGATA PYZIK

Posmrtno življenje spomenikov Rdeči armadi na Poljskem: mednarodni vidik

Modernizem služi kot družbenopolitična osnova, katere (ideološko) nadgradnjo naj bi predstavljali spomeniki; torej socializem razumemo kot modernistični projekt. S tem ko modernizem ne pojmuje le kot obdobje umetnostne zgodovine, temveč kot social(istič)no in politično prakso, preizprašujemo razlike med spomeniki v nekdanjih socialističnih državah in hkrati razlike med njimi in spomeniki Zahoda.

Mednarodna konferenca Socialistični spomeniki in modernizem (foto: BLOK)

Tihana Pupovac (foto: BLOK)

»Protifašistični spomeniki iz obdobja socializma so sedaj zreducirani na eksotične formacije, oropani svojih izvornih pomenov in predstavljeni kot privlačne, vendar fundamentalno nerazumske manifestacije domišljije totalitarnosti.«

— VLADIMIR KULIĆ *Nasprotovanje orientalizaciji*

Plakat za mednarodno konferenco Socialistični spomeniki in modernizem (oblikovanje: Dario Dević)

»Način, na katerega je bil zgodovinski fenomen jugoslovanskih protifašističnih spomenikov nedavno deležen različnih zamegljenih interpretacij – od različnih oblik kulturalizacije, estetizacije, romantizacije, egzotizacije, glorifikacije in komercializacije, vse do odkritih poskusov uničenja njihovega fizičnega in simboličnega obstoja – nakazuje, s kolikšno učinkovitostjo je modernistično usmerjen historicizem pretvarjal spomenike NOB v depolitizirane objekte revizionističnega zgodovinjena, oropane svojega resničnega zgodovinskega pomena.«

— MILAN RAKITA *Nelagodja v modernizacijskem diskurzu*

»Danes smo priča sobivanju dveh nasprotij: politično pristranskega zanimanja socialistične arhitekture na eni strani in nostalgično-obarvanega preporoda na drugi.«

— ANETA VASILEVA & EMILIA KALEVA

Napajanje socializma: bolgarski socialistični spomeniki v 21. stoletju

Romeo Kodra (foto: BLOK)

»Cilj prenavljanja prestolnice je prekrivanje in skrivanje socialistične preteklosti celo v arhitekturi, kaj šele v simbolični sferi spomenikov.«

— GORAN JANEV

Breme preteklosti: preizpraševanje socialistične dediščine v Makedoniji

»Običajno gre za spomenike porazu – čartistično gibanje, generalna stavka, stavka rudarjev 1984–85.«

— OWEN HATHERLEY

Spomeniki veličastnemu porazu: umetnost socialističnih spominskih obeležij v Veliki Britaniji

»Analogije v arhitekturi in urbanizmu med različnimi političnimi silami, ki so vladale mestu, so številne. Vse te transformacije so na nek način v skladu z opuščanjem revolucionarnega značaja in posledičnim utrjevanjem moči.«

— ROMEO KODRA

Arhitekturni monumentalizem v tranzicijski Albaniji

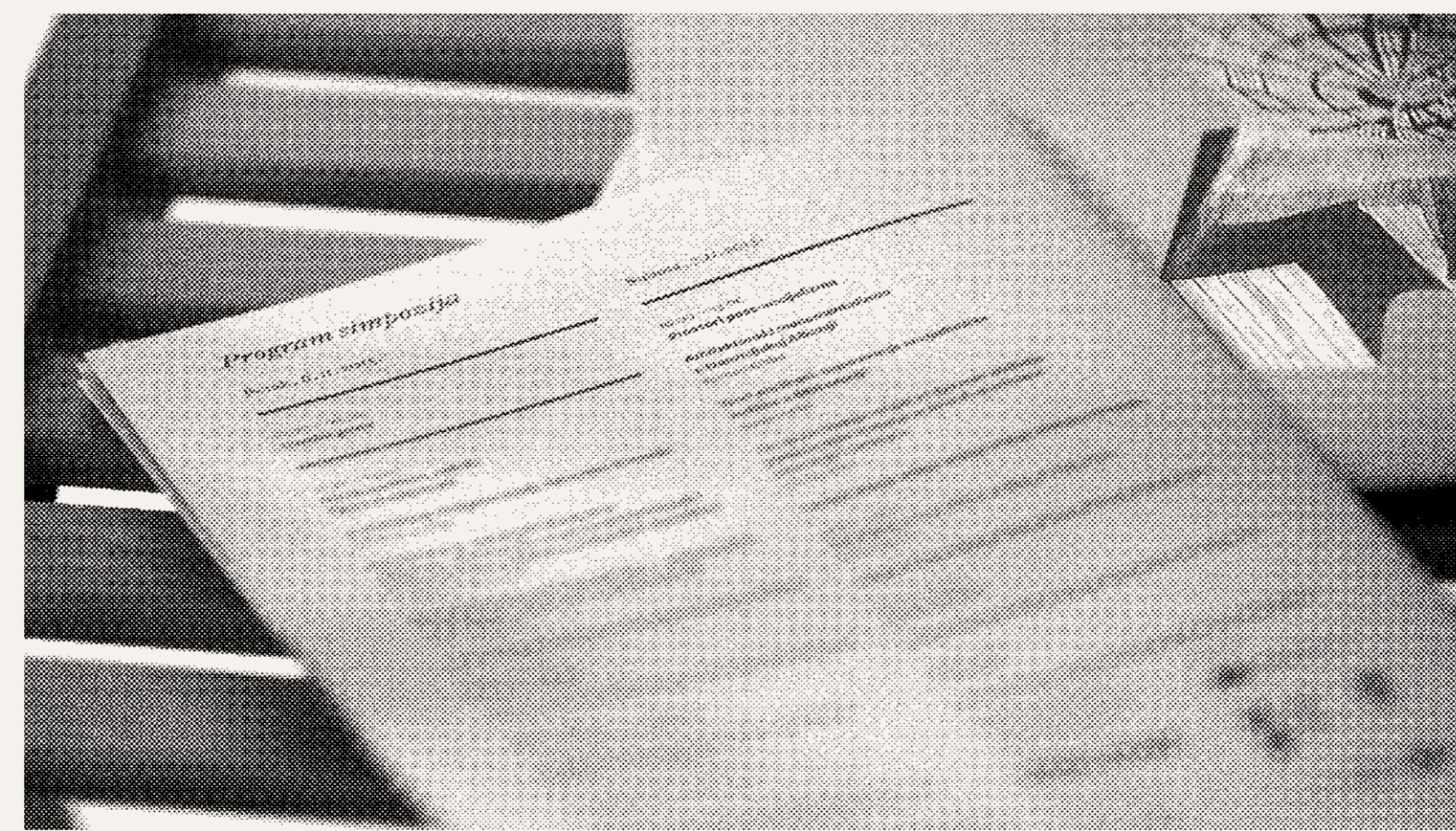
Vladimir Kulić (foto: BLOK)

Mednarodna konferenca Socialistični spomeniki in modernizem (foto: BLOK)

»Memorializacija v obliki abstraktnega kipa nakazuje, da je naš odnos do preteklosti konkreten. Sprava s preteklostjo je sama po sebi stvar preteklosti. Obeleževanje v obliki ponavljajoče se družbene prakse predstavlja spravo s preteklostjo kot kontinuirani proces.«

— RACHEL AUMILLER

Iskanje Antigone med duhovi Slovenije

»Socializem se tukaj raziskuje kot vsakdanji socializem, tj. lokalne prakse kot rezultat interakcije med ideološko nadgradnjo in lokalnim kontekstom/zgodovino (Hann, 1993; Zukin, 1975). Tako socializem kot modernizem se raziskujeta kot proizvodni paradigmi (Verdery, 1991).«

— TOMISLAV AUGUSTINČIĆ

Narodni heroj, spomenik in družbeni spomin. Rade Končar sredi social(istič)nih/modernističnih projektov in proizvodnih paradigmi

Mednarodna konferenca Socialistični spomeniki in modernizem (foto: BLOK)

PREDAVATELJI

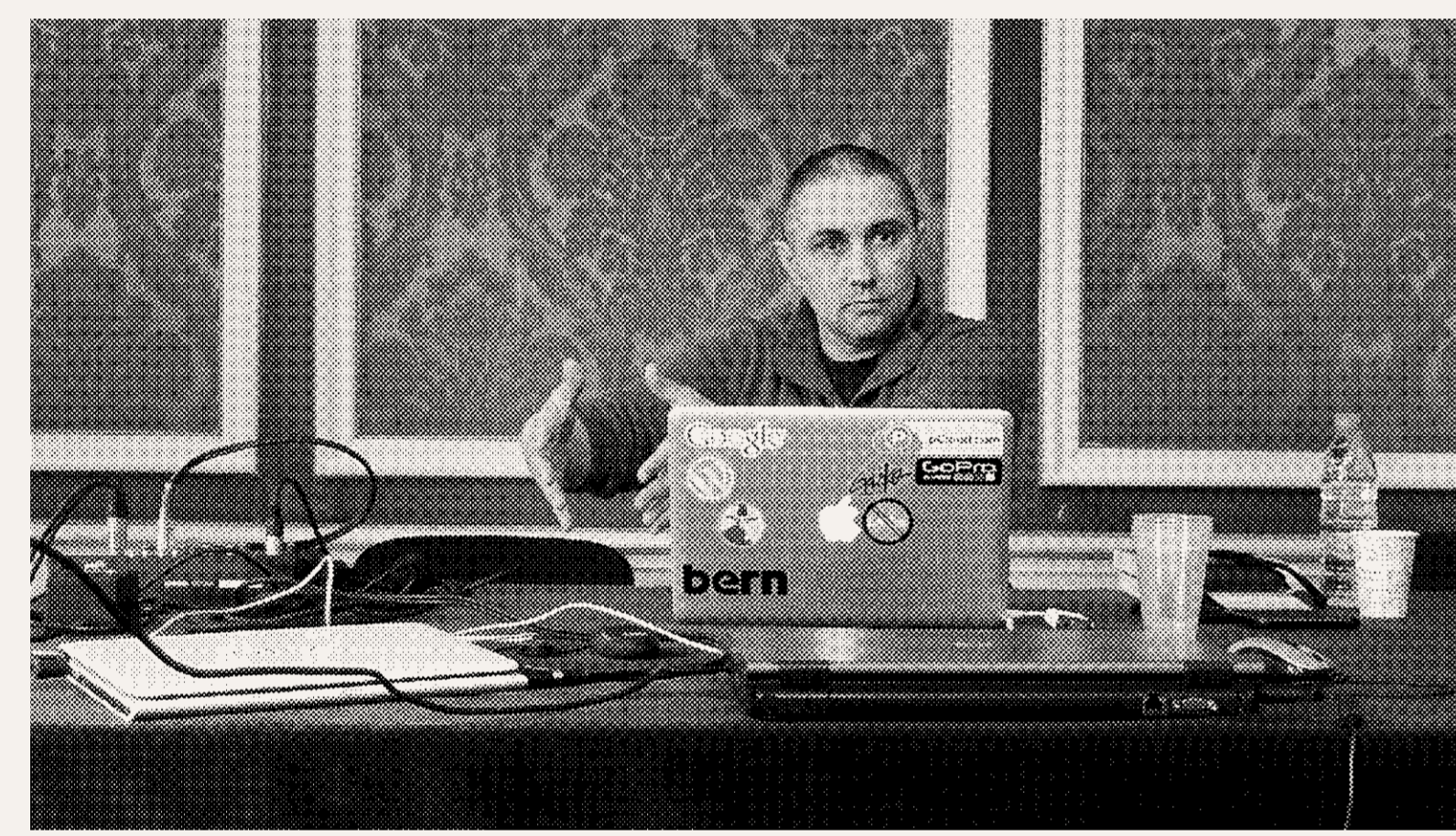
Nikolai Vukov (BG)
 Katja Hrobat Virloget (SLO)
 Neža Čebtron Lipovec (SLO)
 Andrej Preložnik (SLO)
 Elitsa Stanoeva (BG)
 Radoslav Iliev (BG)
 Evelina Kelbecheva (BG)
 Daniela Koleva (BG)
 Ana Luleva (BG)
 Svetlana Kuyumdzhieva (BG)
 Yana Yancheva (BG)
 Svetla Kazalarska (BG)
 Asen Genov (BG)
 Aneta Vasileva (BG)
 Emilia Kaleva (BG)
 Dora Ivanova (BG)
 Plamen Dimitrov (BG)
 Ivaylo Ditchev (BG)
 Krassimir Terziev (BG)
 Luca Ponchiroli (IT)

ORGANIZATORJA

Nikolai Vukov & Svetla Kazalarska

PRODUCENT

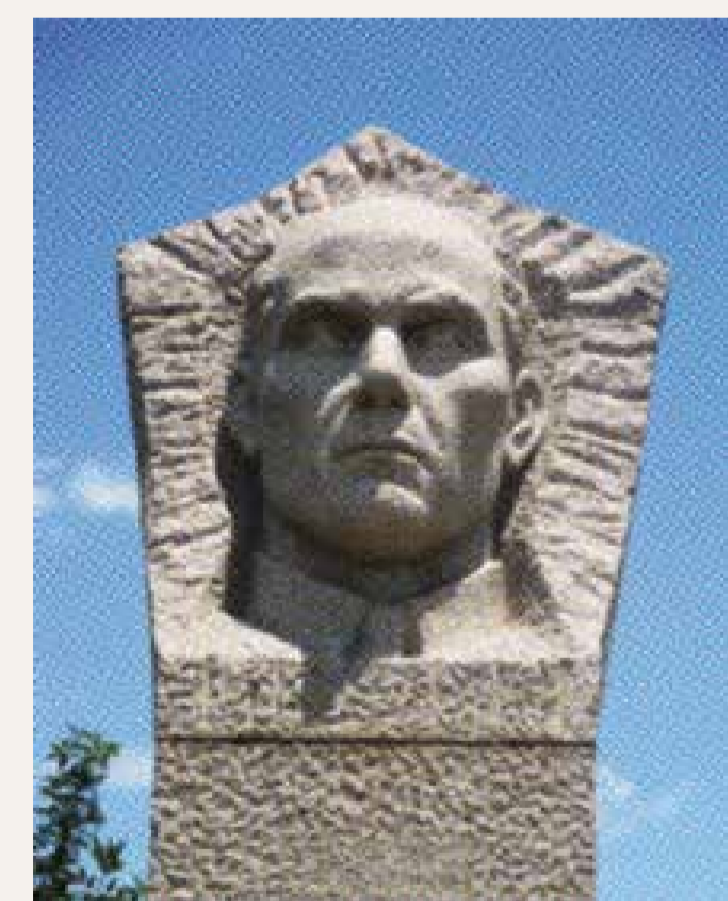
Inštitut za etnologijo
 in folkloristiko ter
 Etnografski muzej –
 Bolgarska akademija znanosti

Asen Genov (foto: Jure Kirbiš)

»Ena od značilnosti komunistične ideologije v Vzhodni Evropi je nenehno prevajanje idejnega sveta v otipljive oblike in fizična utelešenja. Tovrstne pobude so močno vplivale na javnost in družbeno življenje v komunistični Bolgariji in končale v množici konstrukcij in umetniških oblik, katerih osnovni cilj je bil služiti kot simulakri realizacije ideoloških obljub.«

— NIKOLAI VUKOV *kulturni antropolog in zgodovinar*

Spomenik Atanasu Nedyalkovu, Boyanovo (foto: Luca Ponchiroli)

Spomenik uporu septembra 1923, Berkovitsa (foto: Luca Ponchiroli)

»Zaradi svoje hibridne narave sodi socialistični realizem prej na področje političnega diskurza kot na področje estetike. (...) Obstajajo različni »primeri«, ki v preučevanju socialističnega realizma v Bolgariji veljajo kot mejniki. Posebej značilni so za način delovanja stroja heroizacije in deheroizacije, predvsem v petdesetih letih 20. stoletja.«

— SVETLA KAZALARSKA
umetnostna zgodovinarica, kritičarka in kustosinja

MEDNARODNA KONFERENCA III.

SOFIJA, MAREC 2016

HEROJSKA UMETNOST IN SOCIALISTIČNI REALIZEM

SPOMIN IN PREZENTACIJA
 SOCIALISTIČNE PRETEKLOSTI V BOLGARIJI

&

FOTOGRAFSKA RAZSTAVA

SOFIJA, MAREC-APRIL 2016

KAMNITI PRIČEVALCI

SPOMENIKI SOCIALISTIČNE PRETEKLOSTI V BOLGARIJI

Skupno vsem državam Nove Evrope je njihovo naglo in odločno zavračanje dediščine socialističnega realizma po letu 1989. Posledično so tovrstna umetniška dela raziskovali le občasno in delno. Kako naj razumemo spomenike in umetniška dela, ki tvorijo današnji kanon socialističnega realizma; kaj lahko z njimi počnemo in zakaj jih tako radi sovražimo?

Spomenik Komunistični zvezi Bolgarije, Buzludzha (foto: Luca Ponchiroli)

»Tako po vzpostavitvi socialistične oblasti v Bolgariji je javni diskurz ustvaril in uveljavil mit »revolucionarne mladine« – partizanov, aktivistov, antifašistov in podobnih, tj. mlade generacije štiridesetih let 20. stoletja. (...) Prevzeli so odgovornost za »herojski boj«, tj. za razvoj socialističnega sistema in za kooperacijo, modernizacijo in industrializacijo Bolgarije.«

— YANA YANCHEVA *etnologinja*

Plakat za razstavo Kamniti pričevalci (oblikovanje: Luca Ponchiroli)

»Razstave likovne umetnosti na evropskem »nekdanjem Vzhodu« so od leta 1989 naraščale po številu in dometu. Po eni strani je srednje- in vzhodnoevropska umetnost obujala zgodovinske turbulence, ki jih je ta del Evrope preživljal; po drugi strani je njeno zgodovino v veliki meri oblikovala politična zgodovina tega področja. Kako so se torej kustosi spopadali s to zagato?«

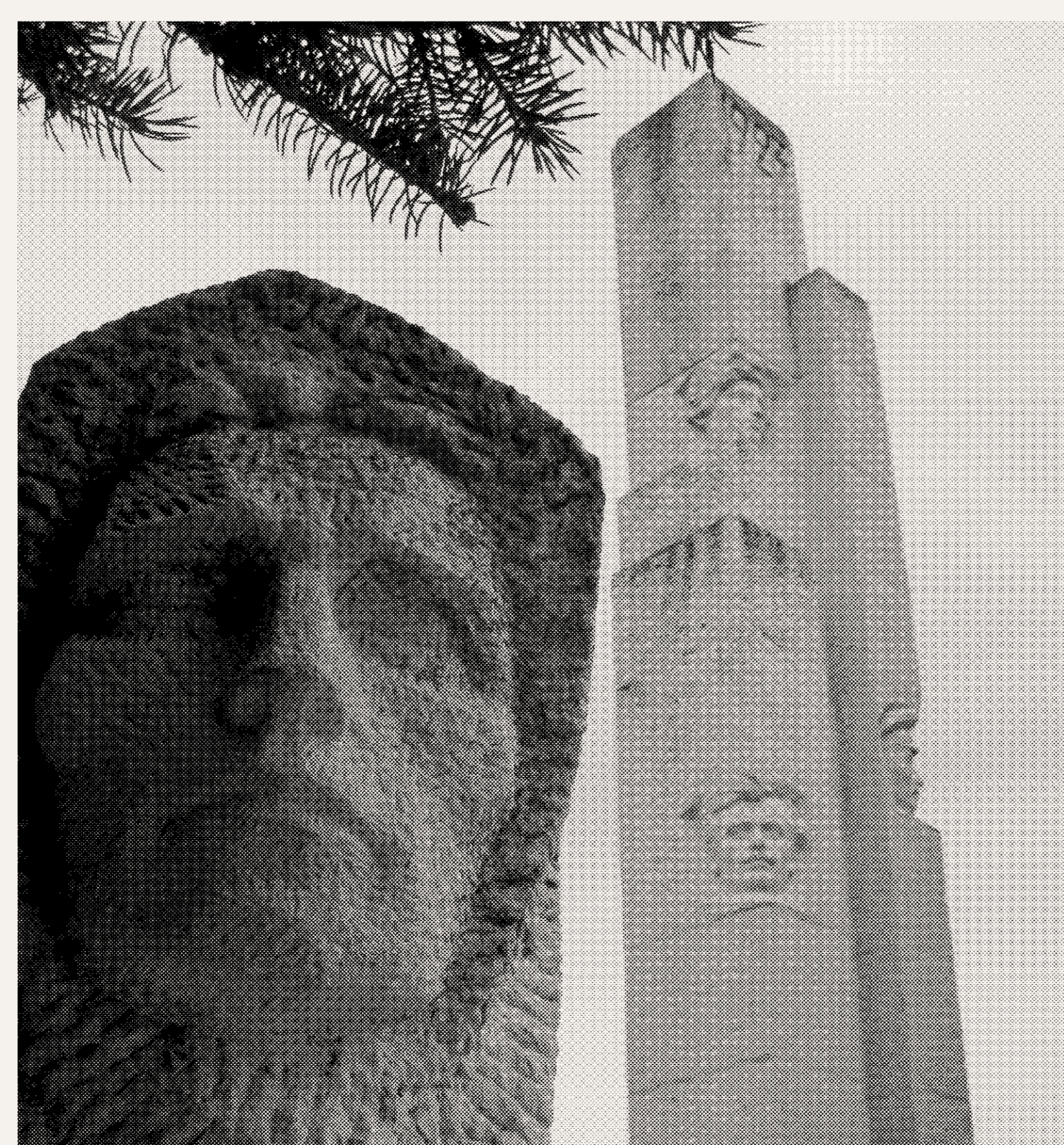
— SVETLANA KUJUMDZHIEVA *kulturna antropologinja*

»Razprava o socialističnih spomenikih je pravzaprav razprava o prihodnosti našega javnega prostora, kot ga poznamo.«

— ANETA VASILEVA & EMILIA KALEVA *arhitektki*

»Resnično najbolj spektakularna je bila vojna s spomeniki komunizma, ki je simbolično nadomestila bitko s komunističnimi vladarji in ustvarila »žametni« potek revolucije. Kdo bi si mislil, da bi te dolgočasne, birokratske in pogosto serijsko proizvedene podobe lahko sprožile toliko srda in navdihnile toliko umetniških skrunitev?«

— IVAYLO DITCHEV *kulturni antropolog*

Spomenik septembrskemu uporu leta 1923, Bratya Daskalovi (foto: Luca Ponchiroli)

Spomenik revolucionarju, Batoshevo (foto: Luca Ponchiroli)

INTERVENCIJE V JAVNEM PROSTORU & DELAVNICA TIRANA, MAJ-DECEMBER 2016

SODELUJOČI: NADJA PRLJA, NIKOLIN BUJARI, GEORGIA KOTRETSOS, UMETNIŠKI KOLEKTIV ÇETA

UMETNIKI

Umetniški kolektiv Çeta (ALB)
Nikolin Bujari (ALB)
Georgia Kotretsos (GR)
Nadja Prlja (MK)

KUSTOSINJA

Adela Demetja

PRODUCENT

Tirana Art Lab

Tirana Art Lab je v intervencije v javni prostor na izbranih spomenikih in kulturni dediščini socialističnega obdobja vključila sodobne umetnike mlajše generacije. Intervencije in delavnica so bile namenjene spodbujanju javne razprave, sprožanju novih interpretacij in razglabljanju o potencialih teh posebnih umetniških del iz preteklosti.

Spomenik 5. maju – Dnevu mučnikov Albanije (foto: Nikolin Bujari)

NADJA PRLJA HUMANISTIČNI KOMUNIZEM (MAJ 2016)

5. maja, na Dan albanskih mučnikov, je umetnica Nada Prlja skupaj z Auroro Kalem, Mirjano Mečaj, Lucasom Vogtom in Ruzmiro Beqiraj Bejaj izvedla delavnico v Narodni galeriji umetnosti v Tirani, s katero so želeli ustvariti podobo 'Humanističnega komunizma'. Skupina udeležencev je z objemanjem, božanjem, poljubljanjem, čiščenjem in skupnim sanjarjenjem o sistemu, ki bi lahko spreminil ali ublažil okrutnost sedanjih ali prihodnjih sistemov, prikazala ljubezen do nekdanjih socialističnih spomenikov in skrb zanje.

Georgia Kotretsos & Tirana Art Lab, Varuh države, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: TAL)

NIKOLIN BUJARI SPOMENIK SPOMENIKU (MAJ 2016)

Bujari je v izvorni velikosti ustvaril kopijo pozabljenega spomenika, posvečenega 5. maju, Dnevu albanskih mučnikov, in jo postavil pred centrom za sodobno umetnost Tirana Art Lab, ki se nahaja v središču mesta. Bujari v svoji intervenciji uporablja preproste strategije repliciranja in premeščanja z namenom spreminjanja konteksta in hkrati okvira, v katerem se spomenik doživlja in obravnava, s tem pa ustvari možnost za razpravo in ponovno ovrednotenje.

Georgia Kotretsos & Tirana Art Lab, Varuh države, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: TAL)

Georgia Kotretsos & Tirana Art Lab, Varuh države, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: TAL)

GEORGIA KOTRETSOS & TIRANA ART LAB VARUH DRŽAVE (DECEMBER 2016)

Na osrednjem bulvarju v Tirani so kot del intervencije postavili tri napise. Totalitarna režima fašizma in socializma, predvsem pa neoliberalni režim, so ta privilegiran prostor, poln znamenj, konstantno uporabljali za prikazovanje »teatra« samopromocije skozi umetnost. Trije napisi metaforično posegajo v pokrajino bulvarja in preizprašujejo odnos med umetnostjo in politiko v različnih političnih režimih.

Nikolin Bujari, Spomenik spomeniku, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: Nikolin Bujari)

Çeta Art Collective, Buongiorno, vi parla l'Albania, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: Çeta Art Collective)

Çeta Art Collective, Vojo Kushi je še živ, 2016, intervencija v javnem prostoru (foto: Çeta Art Collective)

Nadja Prlja, Humanistični komunizem, 2016, dokumentacija delavnice (foto: Prlja & TAL)

Nadja Prlja, Humanistični komunizem, 2016, dokumentacija delavnice (foto: Prlja & TAL)

UMETNIŠKI KOLEKTIV ÇETA BUONGIORNO, VI PARLA L'ALBANIA (DECEMBER 2016)

Umetniški kolektiv Çeta v svojih intervencijah uporablja podobe s slik socialističnega realizma, s tem ko ponovno oživi upodobitve herojev preteklosti ter skoznje reflektira in komentira sodobne teme, ki so pomembne za Albanijo. V tej intervenciji uporabijo upodobitev z ene najpomembnejših albanskih slik in tako zavzamejo stališče v zvezi z naraščajočim poslom tujih klicnih centrov in izkoriščanjem mlajše delovne sile v Albaniji.

MEDNARODNA KONFERENCA IV.

TIRANA, APRIL 2016

UMETNOST SOCIALISTIČNEGA
OBDOBJA MED PREZIROM,
FETIŠIZMOM IN TRANZICIJO

PREDAVATELJI

Sezgin Boynik (KOS)
Marta Jecu & Jose Manuel Gomes
Pinto (ROM&POR)
Vladan Jeremić (SRB)
Romeo Kodra (ALB)
Róna Kopeczky (HUN)
Gëzim Qëndro (ALB)
Pirro Vaso (ALB)
Willem Jan Renders (NL)
Jelena Vesić (SRB)

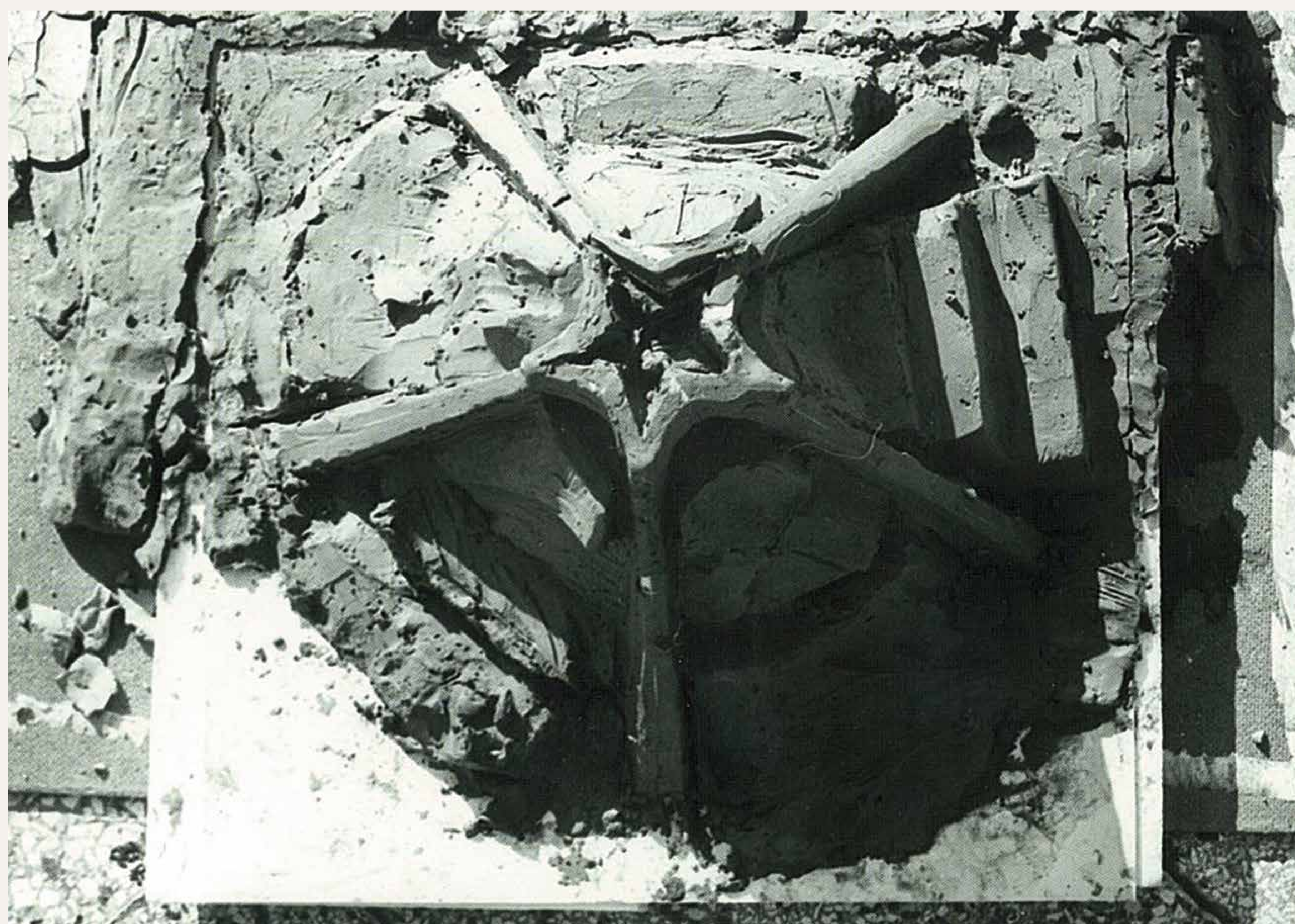
ORGANIZATORJA

Adela Demetja & Romeo Kodra

PRODUCENT

Tirana Art Lab

Zastavili smo si vprašanja in preučili možne odgovore o vplivu zapuščine umetnosti socialističnega obdobja na sodobno kulturo in družbo nasploh. Želeli smo dešifrirati erotično formulo, ki tiči za »heroji«, v katere se venomer »zaljublamo« in s tem ponavljamo posvečen, herojski cikel žrtvovanja vsakdana v prid prihodnosti.

Pirro Vaso, Skica za piramido, 1988, Tirana

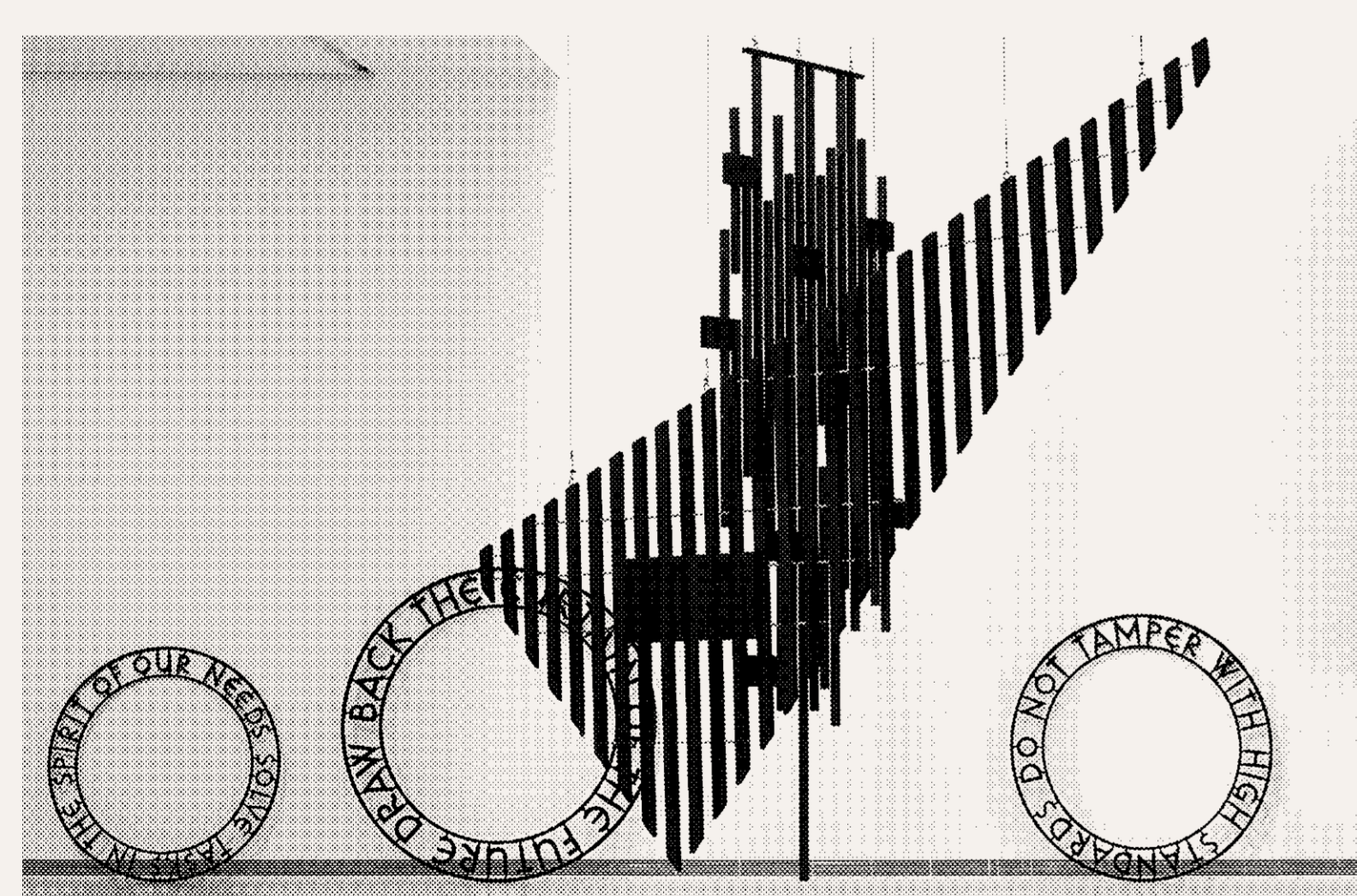
S predavanja Willema Jan Rendersa Utopija in realnost / Od Kapitala do kapitala (foto: Eni Derhemi)

»Ker je umetniško delo proizvod kreativnega sodelovanja med umetniki in delavci in ne predpostavlja obstoječe oblike skulptur, se projekt Abeceda železarne osredotoča na zgodovino proizvodnje ter skozi govor in simbole predstavlja spreminjajoč jezik. Pri tem ne gre za potrjevanje določenih skulptur kot objektov, ki so potrebni zaščite pred propadom, temveč za revalorizacijo odnosov, ki so jedro kreativnega procesa.«

— VLADAN JEREMIĆ umetnik

»Na podlagi teze, da so institucije sodobne umetnosti ene najbolj prefinjenih oblik manifestacije nacionalističnih ideologij, smo preizprašali posledice tega odnosa. S tem ko zagovarjamo, da aparat sodobne umetnosti (diskurzi, institucije, prakse) spodbuja reprodukcijo nacionalističnih ideologij, smo se poskušali odmakniti od splošnega argumenta, da je nacionalizem rezerviran le za banalno izražanje kulture.«

— SEZGIN BOYNIK sociolog, pisatelj in raziskovalec umetnosti

Jasmina Cibic, Spielraum - The Nation Loves It (detajl), Ludwig Museum Budimpešta (foto: Tomáš Bujnovszky)

»Ali bi lahko izvor tega »piramidnega« objekta kakor koli razložil to protislovje? Ali je možno, da se to protislovje ne nanaša na objekt, temveč na kreatorja oz. subjekt, tj. umetnika? Ali je protislovje kreatorja-subjekta celo globlje zasidrano v zgodovino urbanistične ureditve glavnega mesta, Tirane?«

— PIRRO VASO & ROMEO KODRA

arhitekt & umetnostni zgodovinar

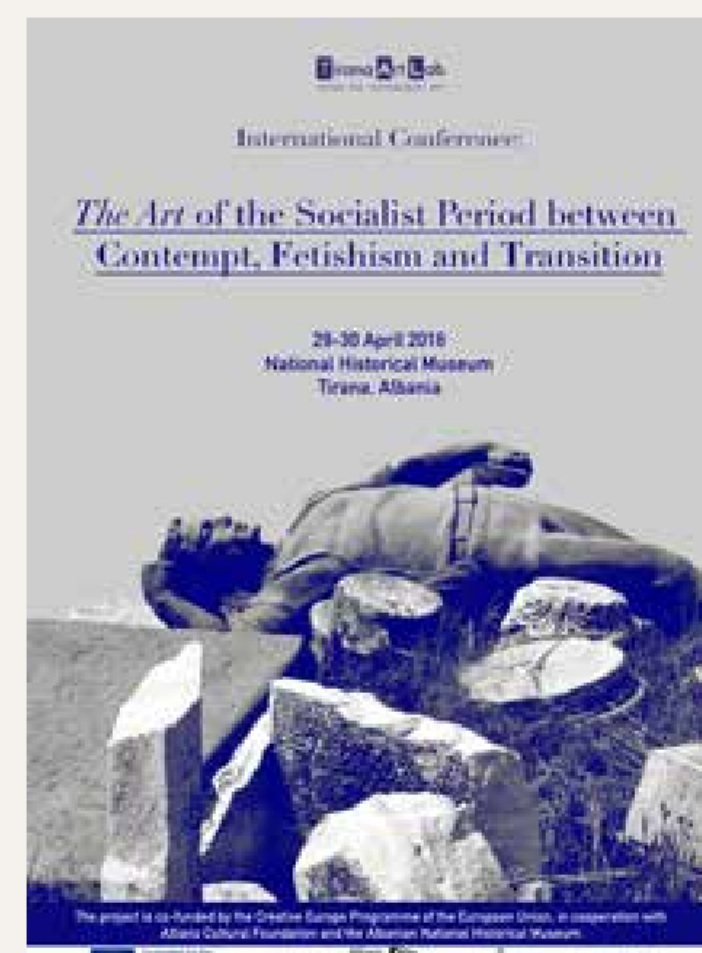
Rena Rädle & Vladan Jeremić, Abeceda železarne, 2015 (foto: Rena Rädle)

Rena Rädle & Vladan Jeremić, Abeceda železarne, 2015 (foto: Rena Rädle)

»Načelo udarniškega dela (ali stahanovizma) v nasprotju s sodobnim »odličnim delavcem« zavrača pasivno sprejemne vloge »izjemnega posameznika«, ki se hitro pripiše uspešnemu delu v kulturi, nefizičnemu delu in kreativnim poklicem. Nakazuje tudi zavračanje logike individualizma, ki predstavlja osnovo za oznako »izjemnosti«. Namesto tega udarniško delo in posledice njegovega prizadevanja merijo k »višjim ciljem«, ki poskušajo doseči neke vrste blaginjo za celotno družbo.«

— JELENA VESIĆ umetnostna zgodovinarica in kustosinja

Plakat za mednarodno konferenco Umetnost socialističnega obdobja med preziranjem, fetišizmom in tranzicijo (oblikovanje: Eni Derhemi)

»Slika Prva zdravljica partiji albanskega umetnika Dhimitraqa Trebicke je bila del razstave Socialistični nadrealizem, predvsem zaradi svoje prikrite mesijanske vsebine in posredne upodobitve popolne podreditve albanskega naroda, ki ni mogel obeležiti niti zasebnega družinskega slavja, ne da bi se javno zahvalil partiji in njenemu vodji.«

— GËZIM QËNDRO umetnostni zgodovinar

Agron Bregu, Večer, 1989

»Tri razstave v nizozemskem muzeju Van Abbemuseum v Eindhovenu so obravnavale del dediščine nekdanjega vzhodnega bloka. A zasnovali, organizirali in postavili so jih v zahodnoevropski instituciji, v nizozemskem muzeju sodobne umetnosti. Kakšne so prednosti in/ali pomanjkljivosti te zgodovinske, družbene in geografske distance, povezane z razstavljanjem dediščine nekdanjega vzhodnega bloka?«

— WILLEM JAN RENDERS umetnostni zgodovinar in kustos

Dhimitraq Trebicka, Prva zdravljica Partiji, 1977

»Dekonstruirati patriotski spektakel.«

— RÓNA KOPECZKY umetnostna zgodovinarica, kuratorica

Dritan Hyska, Dvorana, 2006, olje na platnu

»Projekt se je osredotočal na pošasten značaj političnih spomenikov in na način, kako nadlegujejo svoje okolje, zaradi česar paradoksalno postanejo nevidni. Sprožajo travmatično izkušnjo, a končajo z izbrisom lastne navzočnosti v glavah ljudi, s tem pa osiromašijo tudi »obraz« mesta.«

— MARTA JECU umetnostna zgodovinarica in kustosinja

Jelena Vesić, Zimska pravljica, 2016

INTERVENCIJE V JAVNEM PROSTORU

GDAŃSK, JUNIJ 2016

RAZGLEDNICE MESTA

SODELUJOČI: KAROLINA FREINO, JUOZAS LAIVYS, DIANA LARREA, ANGELINA MERENKOVA, KAMILA SZEJNOCH, JUSTYNA WENCEL & MARCIN CHOMICKI

INTERVENCIJE

Karolina Freino (POL),
Slepo okno

Juozas Laivys (LTU),
Gogin v Gdańsku

Diana Larrea (ESP),
Miti in resnice

Angelina Merenkova (RUS),
Trgovina s spominki

Kamila Szejnoch (POL),
Rekonstrukcija, umetniška akcija

Justyna Wencel & Marcin Chomicki (POL),
Lebdeči vrt

KUSTOSINJA

Agnieszka Kulazinska

PRODUCENT

Center za sodobno umetnost Laznia

Gdańsk je mesto s tisočletno zgodovino, ki so ga »zgradili/obnovili« v 20. stoletju. Rekonstrukcija ni zajela le arhitekturnega tkiva, temveč tudi spomin mesta.

Karolina Freino, Slepo okno, dokumentacija fotografiranja v pristanišču, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Karolina Freino, Slepo okno, dokumentacija fotografiranja v pristanišču, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Izvorni, predvojni Gdańsk je bil zakrit, na njegovem mestu so zgradili ideološki konstrukt, socialističen po obliki in nacionalističen po vsebini.

»Podoba mesta je v turističnem in marketinškem pogledu brezhibna – mesto, ki ga vidimo na idealiziranih fotografijah skozi skrbno pozicionirane kadre, je le utvara.« (M. Kowalewski)

Miles v Pogoltnih mestih ugotavlja: »dosegli smo točko, ko je mesto dejansko postalo predvsem retoričen koncept«.

Cilj projekta ni bila analiza specifičnega prostora, temveč poskus rekonstrukcije in ustvarjanja alternativnih urbanih pripovedi. Raziskava se je osredotočala na vlogo mitov, ideologij, rekonstrukcije in alternativnih pripovedi v ustvarjanju urbanih zgodovin.

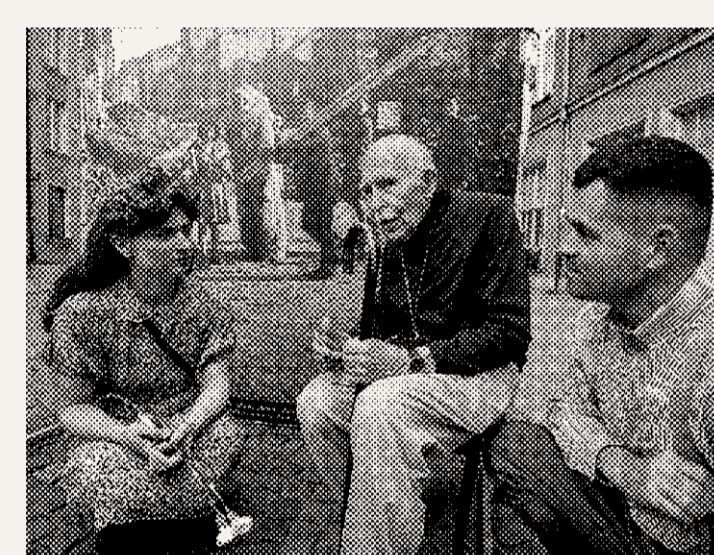

Karolina Freino, Slepo okno, dokumentacija fotografiranja v pristanišču, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Angelina Merenkova, Souvenir Shop, dokumentacija umetniške akcije, 24-26.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Angelina Merenkova, Souvenir Shop, dokumentacija umetniške akcije, 24-26.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Kamila Szejnoch, Rekonstrukcija, dokumentacija umetniške akcije, 18.-19.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan; fotografija v ozadju: Wiesława Gruszkowski)

Kamila Szejnoch, Rekonstrukcija, dokumentacija umetniške akcije, 18.-19.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan; fotografija v ozadju: Wiesława Gruszkowski)

Kamila Szejnoch, Rekonstrukcija, dokumentacija umetniške akcije, 18.-19.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan; fotografija v ozadju: Wiesława Gruszkowski)

Justyna Wencel, Marcin Chomicki, Plawajoć vrt, umetniška intervencija na mostu Szopy, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Justyna Wencel, Marcin Chomicki, Plawajoć vrt, umetniška intervencija na mostu Szopy, Gdańsk (foto: Adam Bogdan)

Kamila Szejnoch, Rekonstrukcija, dokumentacija umetniške akcije, 18.-19.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan; fotografija v ozadju: Wiesława Gruszkowski)

»S tem ko ustvarjajo vizualni vidik in postajajo orodje simbolnega nasilja, razglednice spreminjajo naše dojetje mesta.« (M. Kowalewski)

Kaj smo ustvarili? Odrsko scenografijo? Alternativno urbano pripoved, ki temelji na manipulaciji zgodovinskega spomina? Se rekonstrukcija konča ali se spremeni le ideologija?

Kamila Szejnoch, Rekonstrukcija, dokumentacija umetniške akcije, 18.-19.06.2016, Gdańsk (foto: Adam Bogdan; fotografija v ozadju: Wiesława Gruszkowski)

MEDNARODNA KONFERENCA V.
BEOGRAD, SEPTEMBER 2016

NOSTALGIJA NA POHODU

PREDAVATELJI

Mitja Velikonja (SLO)
Tanja Petrović (SLO)
Dragan Markovina (HR)
Branislav Dimitrijević (SRB)
Ana Hofman (SLO)
Milica Popović (SRB)
Nevena Škrbić Alempijević (HR)
Muriel Blaive (CZ)
Nikolai Vukov (BG)
Svetla Kazalarska (BG)
Marija Đorgović (SRB)
Nataša Jagdhuhn (GER)
Nela Milić (VB)

ORGANIZATORJI

Marija Đorgović,
Mirjana Slavković, Dušan Jevtić

PRODUCENT

Muzej zgodovine Jugoslavije

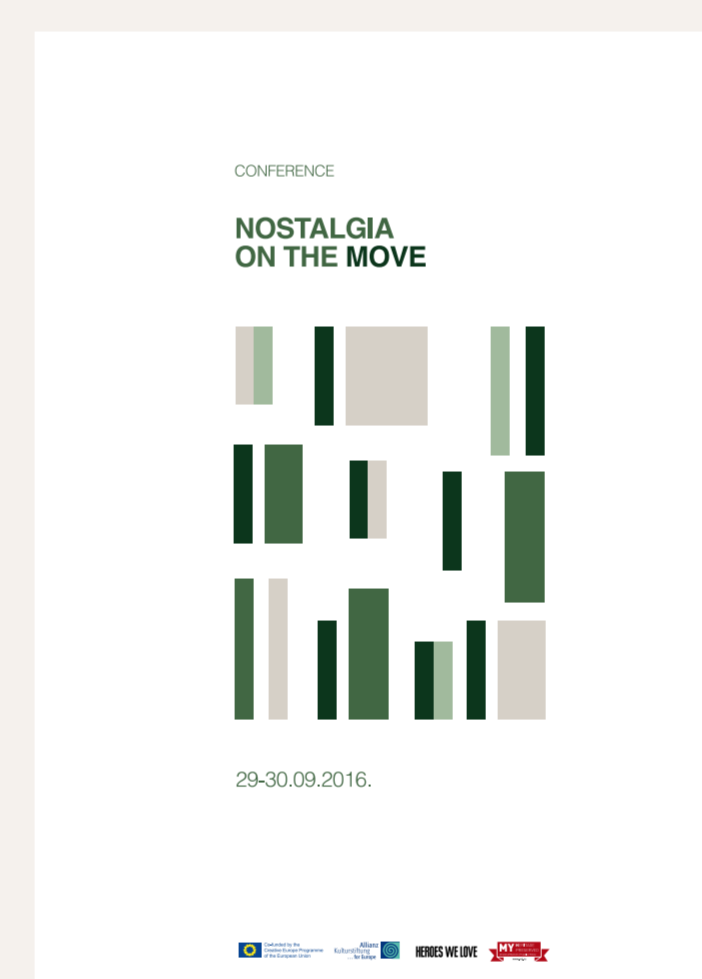
V vseh postkomunističnih državah se je širjenje nostalgije pogosto razumelo kot neprilagojenost sedanosti in njenim spremljajočim zahtevam. Kljub temu je danes kar nekaj raziskovalcev mnenja, da bi morali bolj pozorno prisluhni sporočilom, ki jih posredujejo nostalgичne pripovedi in prakse.

Praznovanje Dneva mladosti v Beogradu, 2015 (foto: Marija Vasiljević)

»Osrednji motiv jugonostalgije in titostalgije je proslava 25. maja, ki je v času SFRJ slavila Titov rojstni dan in Dan mladosti. Več kot tri desetletja po Titovi smrti in dve desetletji po razpadu Jugoslavije proslava še vedno živi.«

— **MARIJA ĐORGVIĆ** *kustosinja*

Plakat za mednarodno konferenco Nostalgija na pohodu (oblikovanje: Goran Pandža)

»Brez afektivne in emocionalne vpletenosti ni poseganja v sedanost, in to je zame politični potencial nostalgije.«

— **TANJA PETROVIĆ** *lingvistka, antropologinja*

»Generacija zadnjih pionirjev ustvarja spominske pripovedi, ki prepletajo politično in nostalgično.«

— **MILICA POPOVIĆ** *politologinja*

Praznovanje Dneva mladosti v Beogradu, 2015 (foto: Nemanja Babić)

»Jugonostalgija je, tako kot druge rdeče nostalgije, tipična posledica liminalnosti države, v kateri se nahajajo družbe - od Baltika do Balkana, od Prage do Moskve -, ki so obtičale nekje med »nič več« in »ne še«. Nismo se še izvlekli pa tudi nikamor še nismo prispeli. Zato pogosto uporabljamo nenavadno predpono »post«, ki je sama po sebi sporna, kot da bi se sedaj morali imenovati post-otroci in ne odrasli. To kaže le na dejstvo, da situacija kot taka nima imena in ne svoje identitete.«

— **MITJA VELIKONJA** *profesor, kulturni antropolog*

»Pod vplivom pospeševanja raziskovanja zgodovine se je muzeifikacija komunizma odvijala veliko hitreje kot muzeifikacija katerega koli drugega predhodnega zgodovinskega obdobja.«

— **SVETLA I. KAZALARSKA** *docentka, kulturna antropologinja*

»Nostalgije, uprizorjene v javnem prostoru Titovega rojstnega kraja, ne moremo obravnavati le kot konzervativen in nekritičen odziv na preteklost.«

— **NEVENA ŠKRBIĆ ALEMPIJEVIĆ**

izredna profesorica, kulturna antropologinja

Praznovanje Dneva mladosti v Beogradu, 2015 (foto: Nemanja Babić)

Praznovanje Dneva mladosti v Beogradu, 2015 (foto: Marija Vasiljević)

»Konferenca vidim bolj kot možnost za intervencijo, za začetek razprave, kot pa za predstavitev nečesa, kar je že zaključeno.«

— **BRANISLAV DIMITRIJEVIĆ** *profesor, umetnostni zgodovinar*

Z razstave Skladišče opreme socializma, Red House Center for Culture and Debate, 2006, Sofija (foto: Milena Charli)

Mednarodna konferenca Nostalgija na pohodu (foto: LP studio)

»Lepo je pomisliti na čase, v katerih smo odrasčali. Imela sem srečno otroštvo in mladost in zdi se mi čudovito, da ne bomo vsega tega pozabili. Kljub zloglasnim klopem s kahljicami smo postali pametni ljudje.«

(Iz knjige vtisov v Muzeju NDR)

Praznovanje Dneva mladosti v Beogradu, 2015 (foto: Marija Vasiljević)

FEBRUAR 2015-NOVEMBER 2016

#HEROESWELOVE MEDNARODNI INSTAGRAM NATEČAJ

Uporabniki Instagrama so svoja srečanja s socialistično zapuščino slabi dve leti objavljali na heštegu #HeroesWeLove. Sledimo spomenikom, javnim skulpturam, muralom, javnim zgradbam, stanovanjskim kompleksom, memorabiliji, publikacijam in osebnim arhivom, pa tudi asociacijam, inspiracijam, intervencijam... Objave iz Rusije, ZDA in celotne Evrope tvorijo mozaik poznanih in manj pričakovanih podob socialistične arheologije. Med več kot 1800 objavami je žirija izbrala najbolj prepričljive podobe socialistične dediščine. Predstavljamo izbor 33 najboljših objav!

Foto: kate_sk_

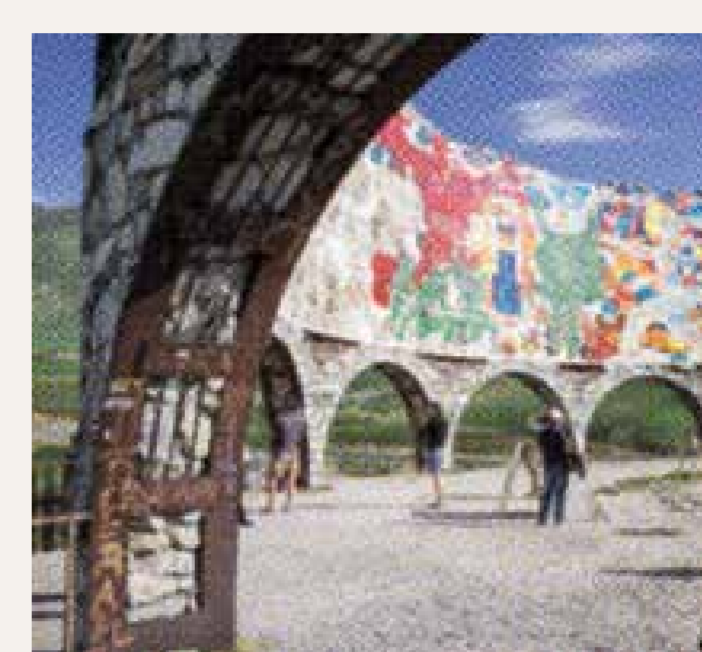

Foto: _babek_hasanov_

Foto: bahram_bagirzade

Foto: androaparatus

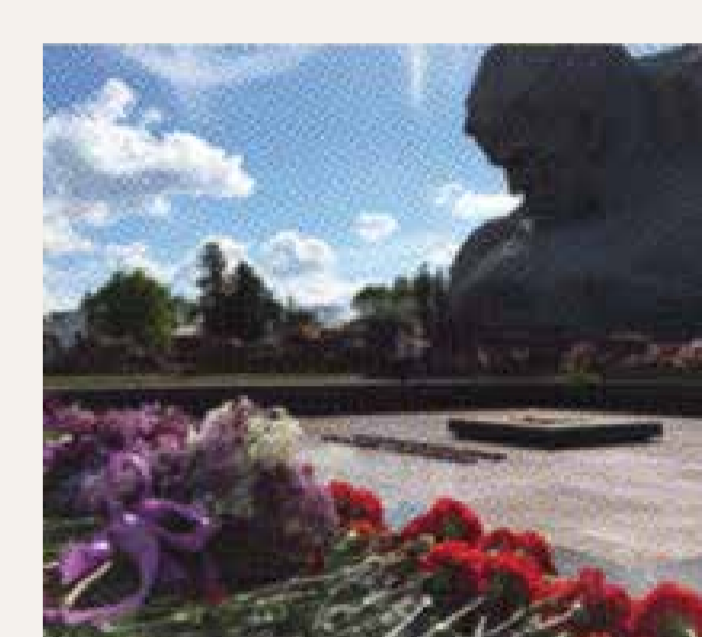

Foto: brestfortressfoundation

Foto: polina_jakob

Foto: cholpon.zhanadyl

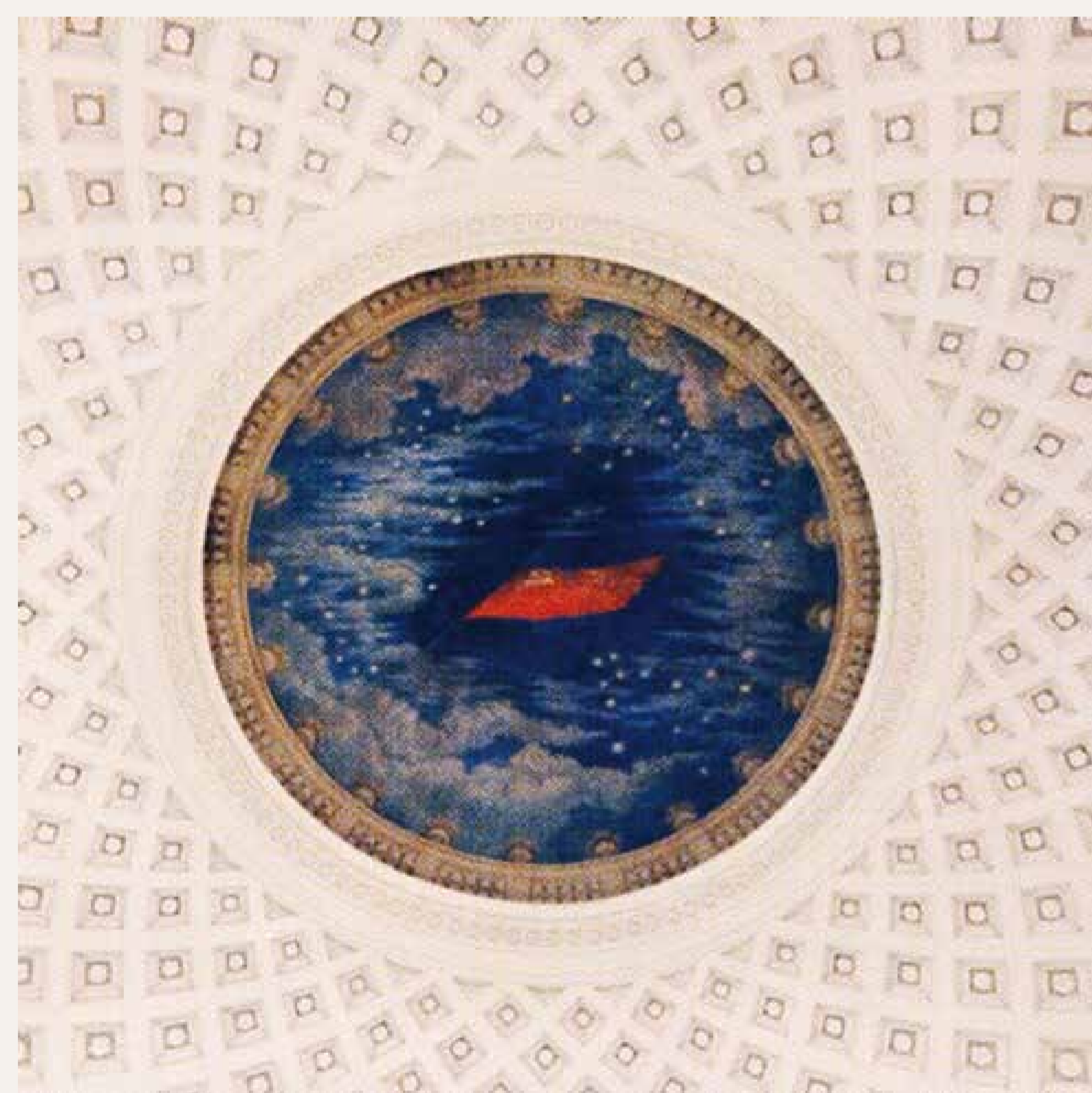

Foto: arizxona

Foto: dagoach

Foto: allamuaa

Foto: mjm_her

Foto: project_memory

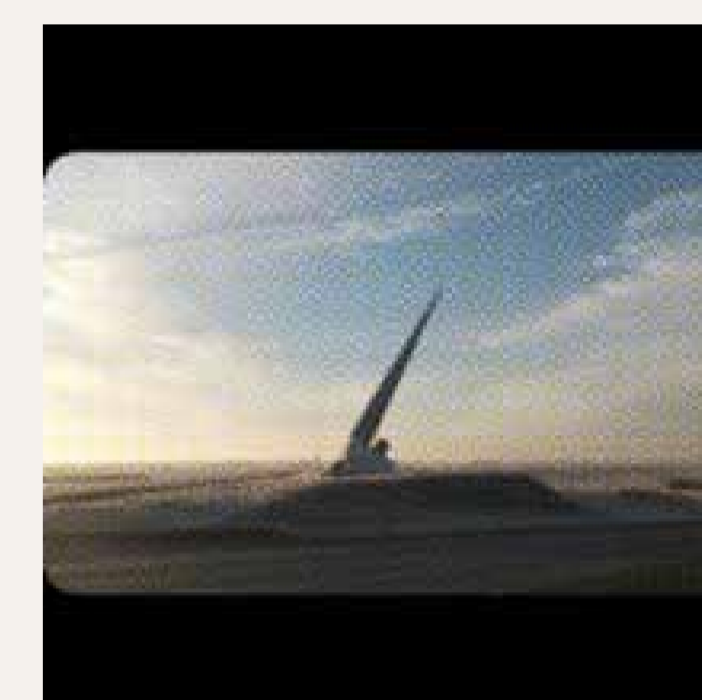

Foto: project_memory

Foto: maria.utorova

Foto: kamilaszejnoch

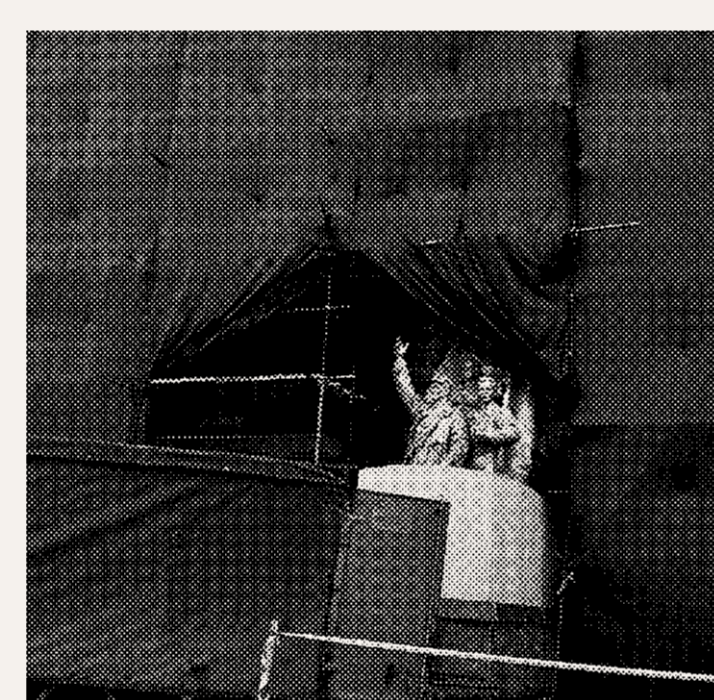

Foto: lanelic

Foto: elenabulava

Foto: julia_shaki

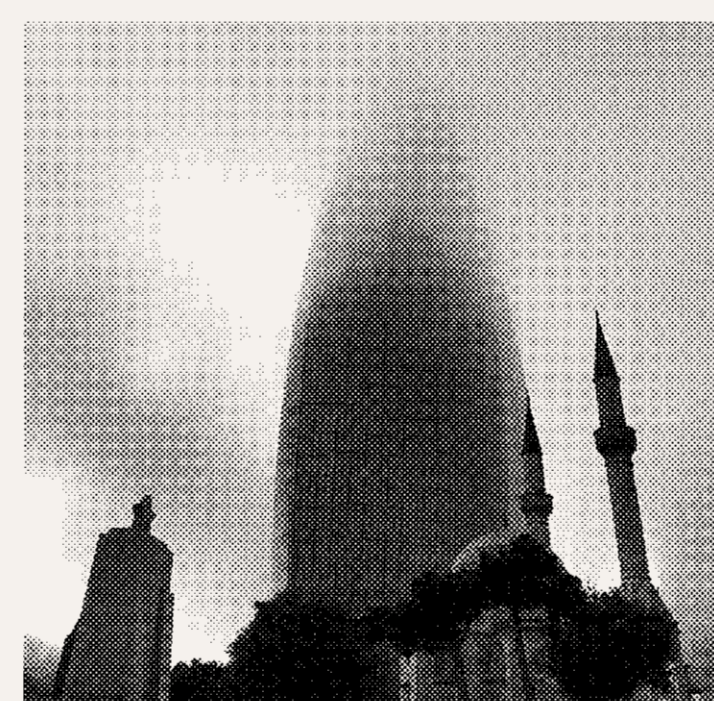

Foto: sehrbaz

Foto: tjape

Foto: traktor.sa.srcem

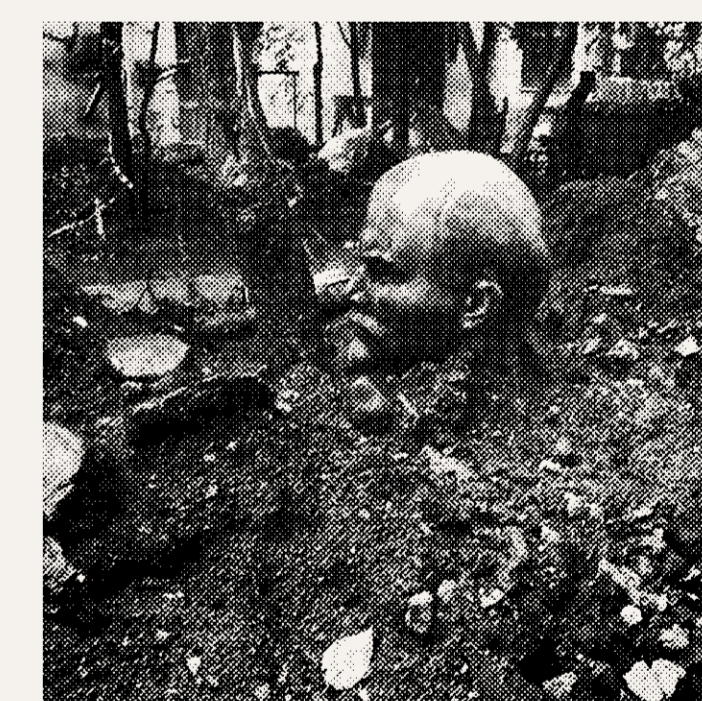

Foto: vasionufriev

Foto: therealbabskaya

Foto: fugi_andrej

Foto: julia_shaki

Foto: gu_zzz

Foto: victoria_liholet

Foto: miirtich

Foto: kamillavalleva

Foto: jul_frost

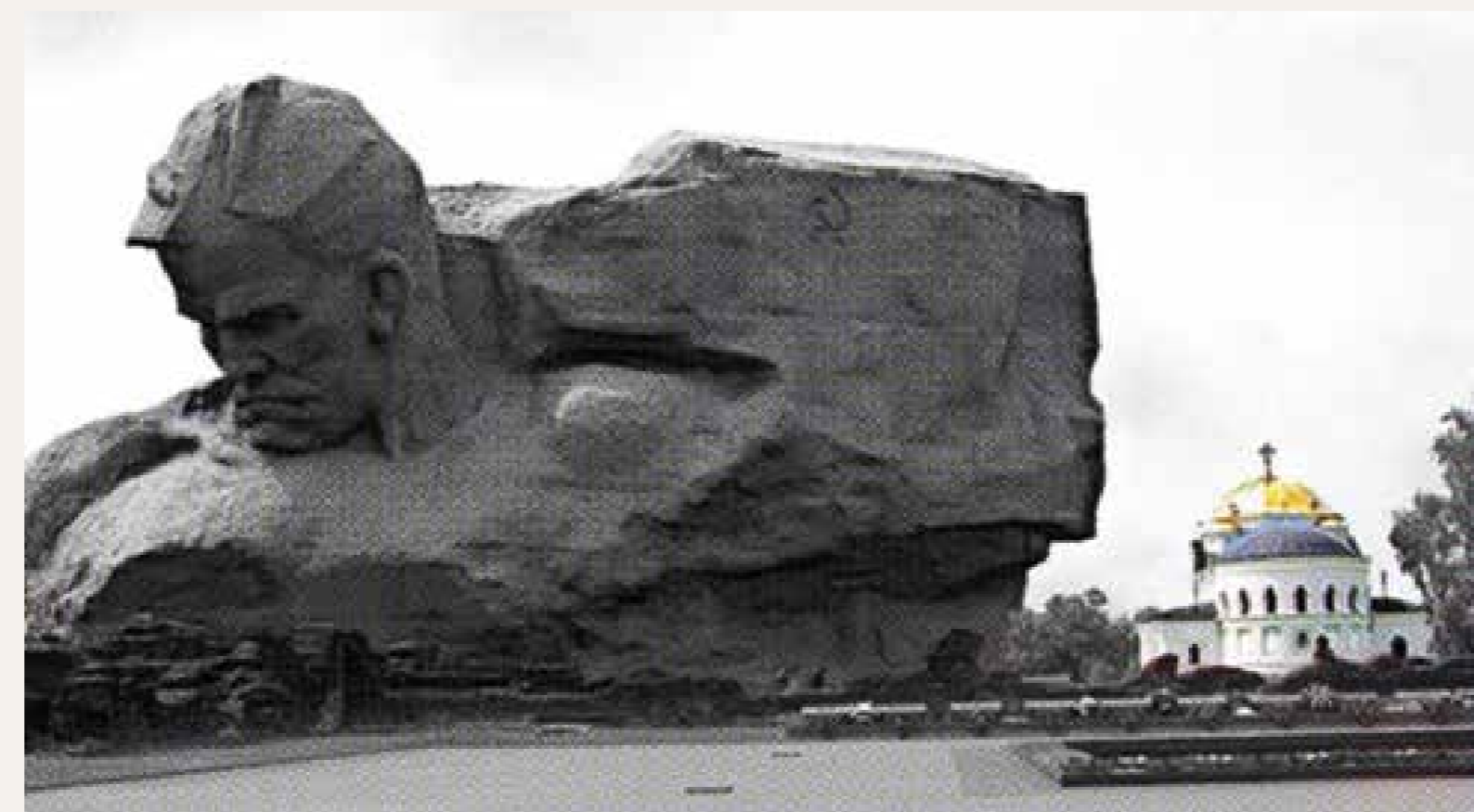

Foto: olczou

Foto: larisastas

Foto: natus_et_denatus